

Десет година спољне политике Русије

УДК:327 (470)

Проф. др Јелица Курјак

У чланку је указано на најзначајније особености и промене спољне политике Руске Федерације у протеклих десет година и на значај те велике земље у постојећем распореду снага у међународној заједници. Детаљно су анализирани и погледи савремене званичне Русије на националну безбедност, војну доктрину и концепцију њене спољне политике.

Аутор посебно разматра ставове Русије према кризи на Балкану и у СР Југославији (Косово и Метохија), као његовој централној земљи на геополитички и војностратегијски значајном раскршћу путева и интереса ванрегионалних сила. При томе, указује на утицај те кризе на убрзано доношење три назначајнија документа (Концепција националне безбедности, Војна доктрина и Концепција спољне политике Русије), које је руско руководство усвојило 2000. године.

Балкан је за Русију само део њене европске политике и део стратегије према региону Средоземља, те мале земље и народи на Балкану, закључује аутор, могу да рачунају на солидарност, помоћ и савезништво великих сила само док је то у сагласју са њиховим интересима.

Концепција националних интереса Руске Федерације била је централна тема током десет година, па је могуће разликовати три периода која се поклапају са три садржаја националних интереса Русије. *Први* период се може дефинисати као фаза трагања за концепцијом спољне политике, а трајао је од 1991. до 1995. године. *Други* период је започео с доласком Јевгенија Примакова на чело Министарства спољних послова, крајем 1995. године, и трајао је све до краја 2000. године. *Трећи* период је започео јануара 2001. и поклапа се са доношењем нове концепције националне безбедности, нове војне доктрине и нове концепције спољне политике Русије.

Трагање за концепцијом спољне политике

После укидања биполарне поделе света и престанка политике „хладног рата“, а посебно после нестанка Совјетског Савеза, ситуаци-

ја у међународним односима се значајно променила за Русију. Оно што се може сматрати најважнијим за њену спољну политику почетком деведесетих година 20. века, између осталог, јесте промена карактера опасности за ту земљу: Русија се одједном нашла у окружењу које није имало нужно непријатељски карактер. Такво фактичко стање наметало је и потребу да се на сасвим новим основама конципира однос према суседима, старим, дојучерашњим савезницима, а сада – новим, који су кренули другачијим путем развоја. Исто тако, Русија је одједном била окружена и земљама које се од ње знатно брже развијају. Такав развој био је условљен бескомпромисном оријентацијом тих земаља на западноевропске институције и европски модел тржишне привреде, али и извесним традицијама у развоју заосталим из периода пре увођења социјализма. Осим тога, у најближем суседству су се налазиле земље које су свој идентитет везивале за права нације на самоопредељење, што је значило формирање самосталних држава, па самим тим и удаљавање од Русије, а и муслимански чинилац је био једна од важних идеолошких и стратешких компонената са којима се сусрела нова Русија. Криза савременог система контроле наоружања и бесмисао употребе или претње употребом нуклеарног оружја јесу оквир у којем Русија трага за својом концепцијом у вези с тим питањима. Русија се нашла и у противуречним оквирима глобализације, што је такође утицало на дефинисање стратегије националне безбедности и на понашање Русије према савременим светским процесима.

Прве године после распада совјетске империје биле су обележене настојањима да Русија нађе своје место у новом односу снага: сходно опредељењу за либералнодемократску варијанту развоја земље (вишепартијски парламентаризам и тржишна привреда), Русија се окренула повезивању са свим најзначајнијим политичким и економским институцијама Европске заједнице (касније Европска унија). Институционално конституисање нове Русије на принципима западноевропских демократских искустава било је велики искорак ка европском систему вредности. Улазак Русије у Програм „Партнерство за мир“, а затим и склапање специјалног уговора Русија – НАТО значили су формални улазак те земље у систем европске колективне безбедности. Као и у свим досадашњим историјским раздобљима када се Русија приближавала Европи, и почетком деведесетих година за многе политичаре, интелектуалце и део друштва то је значило радикалну револуцију. Наиме, сарадња и заједничка активност са дојучерашњим непријатељима многима се чинила као издаја националних интереса. Друштво се озбиљно поларизовало на либерално оријентисане и пронационалне, традиционалистичке или конзервативне снаге. Таква подела је значајно утицала и на спољнополитичко понашање Русије, пре свега у вези са ратовима вођеним на Балкану. Координацију ставова и одлука са западноевропским партнерима у решавању криза на простору претходне и савремене Југославије значајан део руског поли-

тичког бића доживљавао је као непостојање националне стратегије. Нико, међутим, није полазио од тога да Русија прво мора да се идентификује на унутрашњем плану. Формално-правно јесу уведене институције западноевропске демократије, али то аутоматски није могло да значи и демократизацију друштва: институције понекад могу да буду и препрека за друштвене процесе – уколико их ограничавају. А у случају Русије се показало да је вишепартијски парламент и те како препрека бржем функционисању друштва јер политичка поларизација није произишла из самог друштва, већ из више сфере – сфере власти. Исто тако, на економском плану још није сачињена озбиљна структурна реформа која би се односила на решавање основног питања у оквиру националног интереса Русије: како изаћи из тзв. трећег света и прећи у „други свет“. Другим речима, како достићи ниво развоја Кине или Бразила. Због тога и постоји много негативних слика о Русији, као што су оне које говоре да је реч о држави која се распада; да је Русија медвед који спава и кога је опасно пробудити, јер се не зна шта може да уради, или да Русију треба учити, као мало дете, како да рукује прибором за јело. У првом периоду такве представе о Русији (које, фрагментарно, још трају) имале су одређене ефекте и на процес ширења НАТО-а на исток, када Русија није знала како да се постави у односу на то питање, или на однос према земљама Заједнице Независних Држава (ЗНД), јер је Русија била у дефанзиви у односу на тамошње унутрашње процесе, као и на процесе њиховог приближавања другим земљама, организацијама и пактовима.

Тај период спољнополитичке активности руске администрације различито је оцењиван. Према једној групи аналитичара, Русија је исувише наде полагала у односе са западноевропским земљама, пре свега са САД, рачунајући да ће на тај начин убрзати свој економски развој и повезивање са новим потенцијалним партнерима у свету. Други су сматрали да је таква стратегија на почетку била погрешна јер Русија није била равноправан партнер високоразвијеним западним земљама, па је, стога, морала много више да уложи него што је добила, а због тога је мање уважавана њена самобитност. И једно и друго мишљење имају и недостатке, и вредности. Ипак, Русија је прагматично ишла путем повезивања са Европом и светом јер другог избора није имала: изолација у периоду одмах после распада совјетске државе и совјетске империје одвела би Русију у још дубљи нихилизам. Свакако, отварање само по себи и прихватање другог система вредности изазивају и последице које се негативно одражавају на самобитност руске цивилизације, а посебно на социјална раслојавања, која постепено уништавају колективизам као основно обележје руске друштвене свести и политичког бића.

Други период у спољнополитичком понашању Русије започет је сменом Андреја Козирјева и доласком на место министра спољних послова Јевгенија Примакова. То је период који се поклапа са све лошијом привредном ситуацијом у земљи, са ратом у Чеченији и са све мањом улогом Русије на међународном плану. Русија је у том периоду била једино интензивно инволвирана у процесе регулисања конфликта на простору претходне Југославије, и то у оквиру Контакт-групе.

У руском политичком животу политички плурализам испољен у Парламенту третиран је, па и сада се углавном тако схвата, као сукоб, а не као консензус. То је утицало на перманентну напетост у Парламенту и око њега, па је била неопходна додатна интервенција извршне власти, оличене у институцији председника. То је доводило до миноризације улоге Парламента, али и до смањења либералног ентузијазма на општем друштвеном нивоу. Перманентни страх да ће неруски народи дестабилизovati територију уз страну помоћ оптерећивао је (и још оптерећује) сваку унутрашњу и спољну политику. Рат у Чеченији је отворио баш питање очувања територијалног интегритета и националног идентитета. Због тог стратешког циља руска политичка елита је одређивала и своје понашање према конфликтима на простору претходне Југославије. Наиме, доследност у ставу да је сукоб унутрашња ствар сваке земље, те да је очување граница и територијалне целовитости *modus vivendi* решавања спорова на Балкану, и то уз помоћ механизма Уједињених нација и појачане улоге ОЕБС-а, били су нова фаза у руском приступу регионалним конфликтима. Проглашавање тих постулата за национални интерес изbacило је у први план, на националном нивоу, снаге које су се залагале за очување руске самобитности у односу на опасне везе (како се до тада говорило) са западним земљама. На спољнополитичком плану то се испољило као појачани степен подршке Србима у сукобима на простору претходне Југославије. Међутим, иако је то у извесним тренуцима доводило до, мање-више, затегнутих дипломатских односа са западноевропским партнерима, посебно са САД, Русија није ризиковала остварене предности у тим односима и, у суштини, њена улога у регулисању конфликта није била радикалнија од ставова Контакт-групе.

Све је то створило ситуацију у којој је било потребно преиспитивање стратегије националног интереса. Од краја 1995. године у први план руске спољне политике избила је потреба за очувањем националног идентитета, што је на политичком плану значило следеће: а) Русија се више окреће „старим и провереним пријатељима“ словенске провинијенције; б) Русија настоји да успостави контакте и ближу сарадњу са земљама које су сличније њеном достигнутом нивоу развоја,

као што су Кина, Индија и Бразил; в) за најприоритетнији циљ спољне политике проглашена је сарадња са земљама ЗНД, и г) Русија ће се континуирано противити процесу ширења НАТО-а на исток. У оквиру тих приоритета сарадња са САД налази се у другом плану, док се односима са земљама Европске уније прилази селективније, прагматичније и с мање ентузијазма него у првој половини деведесетих година. Такав приступ је значајно извесни степен изолационизма, који је настављен све до садашњих дана.

У том периоду је у први план избила разлика између либералне и конзервативне мисли, која је, у основи, била сведена на дилему о улози државе у руском друштву. Наиме, либерали су се од почетка реформисања друштва залагали за што мање присуство државе у друштву, док су се конзервативци ослањали на традиционални однос према држави, сматрајући да су све недаће руске транзиције условљене управо занемаривањем улоге државе. То је период када је руска владајућа елита схватила да Русија постаје економски све слабија, те да мора да трага за новим приступима основним феноменима у међународној заједници.

Разлика између претходне фазе и савременог периода готово је невидљива, чак се може рећи да су тенденције из времена пред крај деведесетих година добиле и формалну потврду у облику усвајања концепција о националној безбедности, војној доктрини и спољној политици Русије. Долазак Владимира Путина на чело државе требало је да потврди нови почетак, који се манифестовао у јачању федералне државе, снажењу вертикале власти и очувању националне самобитности кроз учвршћивање територијалне целovitости. Што се тиче првог задатка, држава постаје све јача по унутрашњој снази, што се манифестује подржављењем политичких токова и институција манифестованих увођењем седам региона на територији земље који су се поклопили са седам војних области. Намера је била да се на тај начин обезбеди контрола све снажније економске и политичке власти гувернатора, те да се успостави снажнија финансијска централизација. Затим је у оквиру Парламента, после победе коалиције „Јединство“ на изборима, дошло до политичког нивелисања разлика између политичких партија које се сада завршава уједињењем две највеће коалиције – „Отечество“ и „Јединство“, чиме се формира државна партија и, у суштини, негира вишепарламентарни систем. С друге стране, међутим, иако се улога државе повећава, постаје све мање ефикасно њено функционисање као система организованих државних институција. Уместо демократских институција, председник државе се појављује као једина власт која, према уставним прерогативама, може да гарантује безбедност, територијални интегритет и неповредивост граница. Због тога се може рећи да се Русија стабилизује на претпоставкама које историја познаје као специфичност руске цивилизације. Неки аналитичари тај правац називају повратком самодржављу, други сма-

трају да је реч о кораку уназад због стања у којем се Русија налази, али, у основи, о учињеном кораку напред. Трећи, пак, сматрају да је Русија, и поред свега, закорачила у Европу и да не може назад. Делује парадоксално – али сви су у праву.

Суочена с феноменима глобализма и регионализма како на међународном, тако и на сопственом, унутрашњем плану, руска владајућа елита настоји да помири могућности са потребама. Отуда се о глобализацији говори као о стварању нивоа високих стандарда под којим се подразумева како економска интеграција, тако и економска дезинтеграција. У том процесу се схвата да држава има све мању улогу, тако да проблем националне безбедности прелази са државе на појединца, односно на велике међународне организације (НАТО, ОУН, „светска влада“). Русија није спремна да се укључи у такав процес, и зато у трагању за стратегијом спољне политике има много парадокса, док се оцена спољне политике крећу од крајње оптимистичких до крајње песимистичких оцена. Политика у више праваца, ослоњена на прагматизам, јесте савремено опредељење Русије: више не постоје апсолутни приоритети, већ потреба сарадње и повезивања (на свим нивоима и по свим основама) са онима са којима се може и са онима који хоће, од којих руска држава може да има користи. Такав избор би могао да буде идеалано решење за савремену руску стварност да руско друштво није оптерећено питањима о националном идентитету и ограничено спорим економским развојем и непостојањем јасне стратегије промена на унутрашњем плану.

Као најзначајнији путокази нове спољнополитичке концепције узимају се Концепција националне безбедности, нова војна доктрина и, свакако, нова концепција спољне политике Русије. Сва три документа усвојена су у првој половини 2000. године, што говори о озбиљности проблема и потреби да се одреде оријентири на државном нивоу.

На садржај и брзину доношења наведених докумената највише су утицали положај и понашање Русије у кризи везаној за Косово и Метохију. У вези с том кризом, у Русији су се могла препознати три правца деловања: прво, неприхватање политике Запада према косовским догађајима и спремност за супротстављање последицама те акције; друго, заустављање драматичног колапса у односима са Западом, и треће, борба за стварање могућности за значајнију улогу Русије у процесу регулисања регионалних конфликта. У суштини, званични став Русије према акцијама НАТО-а био је веома тврд и енергичан, како у погледу реторике, тако и у акцијама владе: на пример, опозив руског представника из седишта НАТО-а имао је управо такав ефекат. Под утицајем косовских догађаја Русија је објавила да преиспитује многе сегменте политике националне безбедности и спољне политике. Међу најзначајнијим аспектима били су: повећање војних расхода (што се већ на почетку могло сматрати само реториком, с обзиром на економско стање у земљи); концентрација пажње на развој најна-

предније војне технологије (чак и војно коришћење космоса, што је равно пропаганди, јер је употреба космоса прескупа и за тако моћне земље какве су САД); повећање значаја нуклеарног оружја (посебно тактичког) као средства којим се може компензовати примат НАТО-а у конвенционалном наоружању (међутим, употреба нуклеарног оружја сада је само ствар пропаганде, јер је незамислива без обостраног уништења); могуће размештање нуклеарног оружја у Белорусији и Калињинградској области; уношење коректива у војну доктрину који се тичу основних елемената претњи националној безбедности (као што су спољашњи чиниоци и међународни тероризам).

Нова стратегија Русије у међународним односима

Од 10. јануара до 24. јула 2000. руска владајућа гарнитура је публиковала три документа, ради уобличавања стратегије Русије у међународним односима. То су нова концепција националне безбедности, нова војна доктрина и нова концепција спољне политике. Доношење три тако значајна документа за релативно кратко време било је условљено следећим: *прво*, доласком нове, релативно непознате личности на место председника Русије (усвајање тих докумената је приписано његовим стратешким опредељењима); *друго*, нестабилном политичком, економском и војном ситуацијом унутар земље (која је, последњих месеци, додатно оптерећена недовршеним ратом у Чеченији), и треће, новом позицијом Русије у међународним односима (стабилизација позиције чланице Г-7, компромисно усвајање докумената са конференције ОЕБС-а у Истанбулу, 1999. године, покушаји да се успостави сопствена сфера утицаја и интереса у постсовјетском региону и у односу на неке земље Далеког истока). Иако у тим документима нема суштински нових елемената који већ нису садржани у понашању Русије на међународној сцени у протеклој деценији, они су конзистентан путоказ развоја Русије како на унутрашњем, тако и на међународном плану.

Основна поента нове концепције националне безбедности садржана је у потреби очувања безбедности земље, што подразумева политичку, економску, социјалну, војну, културну и професионалну стабилност. Да би се стабилизovala, земља мора да буде економски много јача него што је сада, јер је економска нестабилност најозбиљнији извор опасности по националну безбедност Русије. Криминализацијом друштва, као последицом незаконито спроведене приватизације, произведен је дубок јаз између веома малог процента богатих и масе сиромашних, што је перманентна претња политичкој стабилности. Због тога се нарочито наглашава улога државе у законском регулисању развоја према постојећем уставу земље.

Посебан нагласак је на спољашњим претњама и нарушавању територијалног интегритета. У тој формулацији садржан је страх од

ширења у Русији међународног тероризма, које се тек однедавно користи у руском политичком речнику. Ти страхови су тесно повезани са ширењем НАТО-а на исток и његовим приближавањем руским границама, односно границама које имају посебан стратешки значај за руску државу.

Основне спољашње претње по безбедност земље су: могућа интервенција и мешање у унутрашње ствари Руске Федерације; покушај да се игноришу или наруше руски интереси у систему међународне безбедности да би се онемогућило настојање Русије да постане један од центара моћи у мултиполарном свету; намерно слабљење утицаја и заобилажење улоге УН и ОЕБС-а; војне активности без претходног одобрења Савета безбедности УН; игнорисање међународних споразума о контроли наоружања; спољна подршка екстремистичким национално-етничким и религиозним екстремистичким покретима; повећана концентрација војних снага близу граница Русије и њених савезника, чиме се угрожава успостављена равнотежа снага; формирање, обука и логистичка подршка различитих паравојних група чији би циљ био деловање на територији Русије и њених савезника; дезинформисање и пропаганда против Русије и њених савезника, и међународни тероризам.

Свесна своје тренутне и дуготрајне немоћи да се економски брже развија, односно да улаже у развој офанзивног наоружања, руска политичка елита се очигледно определила за одбрамбену стратегију очувања стабилности земље, како територије, тако и својих спољашњих граница и престижа у неким земљама региона. Да би то постигла, мора да сачува мир у свом окружењу, а због тога су јој потребни добри односи са западним земљама и САД, као и са највећим земљама азијског и тихоокеанског региона. Због тога је *прагматичност* у креирању стратегије и вођењу спољне политике постала детерминанта руског националног интереса.

Нова војна доктрина формулисана је према економским лимитима. У њој је предвиђено да ће се наставити с редуkcијом војних снага: за 2000. годину планирано је смањење од 40.000 припадника, мада се процењује да ће тај број бити много већи. То би требало да значи да би се Русија у евентуалном нападу на њу нашла у веома тешкој ситуацији, а ако се томе дода њена велика технолошка заосталост у наоружању у односу на САД, онда се јасније може разумети због чега се у новој војној доктрини наглашава значај поседовања и евентуалне употребе нуклеарног оружја као аргумента у конфликтној комуникацији са НАТО-ом, односно САД (али се наглашава: само „уколико би се исцрпила сва политичка и дипломатска средства“). У вези с тим, Савет за националну безбедност Русије, 29. априла 1999, донео је одлуку да се продужи трајање интерконтиненталним балистичким ракетама SS-20 за још две године, да се ракете 8 *DELTA* 3, које су биле предвиђене

за демонтирање 2000. године, задрже бар до 2003. године, и да се од Украјине купе тешки бомбардери TU-95MS и TU-168, и опреме крстарећим ракетама. Тај потез је био директно везан за косовску кризу, јер је и НАТО на исти начин користио своје ракете сличне намене и моћи.

Новом концепцијом националне безбедности и Војном доктрином Русија је признала: да је значајно заостала за развијеним земљама Запада, да без економске помоћи светских финансијских институција не може да настави курс реформисања друштва, да због тога има веома велике латентне проблеме, као што су социјални, међунационални, образовни и други, којима може опасно да се угрози њена територијална целовитост. Указано је и на међународне опасности које могу да буду кобне по њену националну безбедност. Русија је опоменула своје западне партнере да би требало да имају времена и стрпљења за њено споро и тешко померање према новим вредностима.

Иако се за нову концепцију спољне политике Руске Федерације (публикована 24. јула 2000. године) не може рећи да има стратешки садржај и карактер (више је у њој елемената тактичког понашања), она је значајна због тога што на експлицитан начин указује на основне оријентире и приоритете те земље на спољнополитичком плану. Стога је она, према многим одредбама, допуна и разрада Концепције националне безбедности и, делимично, Војне доктрине.

Према стратешкој оријентацији на одбрану граница и очувања територијалног интегритета земље и безбедности земаља које чине непосредну зону руског интереса, као приоритетни интереси Русије на спољнополитичком плану означени су сарадња са земљама ЗНД и очување мира на границама са њима. На другом месту, али с истим значајем, налазе се земље постсовјетског простора које имају интереса да тешње (до нивоа савеза) сарађују са Русијом (Белорусија, Казахстан и Јерменија). У вези с тим је и све чешћа оријентација на билатералне односе различитог карактера, као и на регионалне организације које су у функцији остварења националног интереса Русије.

Наглашавањем оријентације на јачање утицаја и успостављање, тамо где има обостраног интереса, различитих организационих облика сарадње (пored политичких и економских, наглашена је и могућност стварања војних савеза) са земљама „првог суседства“, Русија настоји да ојача позицију „респектабилне силе у свету“. У разрађеној верзији та веза се односи на оријентацију Русије на развијање „мултиполарног света“, насупротив „униполарном“, који заступају Сједињене Америчке Државе. То значи да се руски политички, економски, па и војни интереси протежу на сва подручја света, а првенствено на земље Европске уније (посебан значај се придаје развијању односа са СР Немачком). Исто тако, Русија настоји да успостави сарадњу и са другим великим и значајним земљама света, пре свега са Кином, Индијом и Јапаном, али и са земљама латиноамеричког региона, као

што су Мексико, Бразил и Аргентина. Посебан значај се, због економске зависности од најразвијенијих земаља света, придаје односу са земљама Г-7, односно јачању сопствене позиције у тој групацији (већ је прихваћен термин – Г-8). Однос према САД има посебно место у Концепцији спољне политике, али формулације садржаја односа са том земљом су мање стратешке, а више опште, начелне и са неколико ограда, које се односе на незадовољство приматом САД у међународној заједници. У том контексту је и однос према Северноатлантском пакту. Иако је Русија још 1997. године постала део те војне алијансе, ширење НАТО-а на исток за руску владајућу елиту је највећи стратешки проблем. С обзиром на изузетно тешку економску ситуацију (са минималним изгледима да се значајније поправи у наредној деценији), Русија доживљава ширење НАТО-а према земљама пост-совјетског простора као опасност по своје спољашње, и, делимично, унутрашње границе. Због тога је постојећа сарадња с Алијансом стално на ивици латентног вербалног сукоба.

Међу шире руске интересе на међународном плану је и Балкан; не више као зона традиционалне сфере утицаја, већ као регион у којем Русија жели да има конструктивну (дакле, активну) улогу у решавању постојећих и могућих конфликта (пре свега на простору СР Југославије). Русија се принципијелно залаже за непроменљивост граница у региону СР Југославије, али стратешки остаје лојална ставовима и карактеру односа својих западноевропских савезника према том делу Балкана.

С обзиром на реалне могућности на унутрашњем и на међународном плану, Русија се посебно залаже за реактивирање улоге Уједињених нација, пре свега Савета безбедности, у решавању кључних међународних питања, као и ОЕБС-а и других међународних организација. Такав став је заснован на страховањима да би НАТО могао да постане једина међународна организација, која ће регионалне сукобе решавати новим ратовима.

*

* *

Русија се, дакле, после догађаја на Косову и Метохији консолидује и стабилизује, што наговештава могућност нове улоге те земље у региону и међународној заједници. Већ десет година Русија континуирано покушава да доведе у ред своју економску и политичку ситуацију везујући се за нека решења тржишних привреда и вишепартијских парламентарних демократија.

Прагматизам, под којим се подразумева свест о измењеним околностима у међународној заједници и промењеном односу снага, континуирано утиче на дефинисање улоге Русије у међународним оквирима. Русија је постала један од равноправних чланова најразвијени-

јих земаља света које утичу на формулисање садржаја међународних односа (Г 8). Та земља се у догађајима на Балкану изборила за статус незаобилазног чиниоца у регулисању регионалних конфликта. Оно што сада чини основну њене спољнополитичке стратегије јесте освајање места равноправног партнера у обликовању и решавању светских питања. Да би то постигла, Русија инсистира на обезбеђењу услова за миран унутрашњи развој. Ипак, економски оронула, војно ослабљена и политички често недефинисана, Русија понекад повлачи неочекиване потезе, којима се нарушавају основна опредељења у документима (као што су Концепција националне безбедности, Војна доктрина и нова концепција спољне политике) и збуњују и њени партнери и њени противници. У оквиру тога треба анализирати и настојања Русије да у вези с најновијим кризама на Балкану (око југа Србије и на северу Македоније) поврати или додатно стабилизује своју позицију у региону. Њени предлози, међутим, често су нереални, несмотрени и наносе више штете покушајима да се остане у игри, него што доприносе продубљивању улоге у том делу Европе. Реч је о томе да је Русија посебна цивилизација, која се веома тешко и споро помера, а када се то и догоди, количина и садржај промена су веома скромних домета. Русија их прихвати онолико колико њено специфично биће може да поднесе. Због тога у вези с променама у Русији треба имати стрпљења и много опреза.

Промене на спољнополитичком плану део су свеукупног окретања Русије према новом систему вредности. Тако је и Балкан само део њене европске политике и део стратегије односа према региону Средоземља. Русија, дакле, жели да остане на Балкану, у новим околностима, на основама узајамног интереса (економски, технолошки, политички, па и војни) и као равноправни партнер са другим земљама које су заинтересоване да на њему буду присутне. Као приоритет, међутим, Русија издваја односе са првим суседима – земљама чланицама ЗНД, јер тај простор сматра својим стратешким интересом, који на посредан или непосредан начин може да утиче на основно стратешко опредељење – очување територијалне целовитости и неповредивости граница Русије.